

Szczecin, 4 marca 2026

dr hab. Krzysztof Saja, prof. US
Instytut Filozofii i Kognitywistyki
Uniwersytet Szczeciński
krzysztof.saja@usz.edu.pl

RECENZJA W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM

Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego sporządzona na wniosek Rady Naukowej Dyscypliny Filozofia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia, wszczętym na wniosek z dnia 17 lutego 2025 roku przez Pana dr. inż. Pawła Stacewicza (Wydział Administracji i Nauk Społecznych, Politechnika Warszawska) ze szczególnym uwzględnieniem zgłoszonego osiągnięcia naukowego, stanowiącego podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, którym jest cykl czternastu powiązanych tematycznie artykułów naukowych pod wspólnym tytułem: „Filozoficzne zagadnienia obliczalności cyfrowej i analogowej jako zagadnienia centralne światopoglądu informatycznego”

Biografia naukowa

Kariera naukowa doktora inżyniera Pawła Stacewicza stanowi interesujący i rzadki na polskim gruncie akademickim przykład ewolucji badacza od ścisłych nauk technicznych w stronę pogłębionej refleksji filozoficznej. Ten dwutorowy rozwój intelektualny, zakorzeniony zarówno w inżynierii informatycznej, jak i w humanistyce, odcisnął wyraźne piętno na całym jego późniejszym dorobku. Doktor Stacewicz rozpoczął swoją edukację wyższą na Politechnice Warszawskiej, gdzie w 1993 roku uzyskał tytuł magistra inżyniera informatyki.

Po ukończeniu studiów inżynierskich, kandydat nie porzucił środowiska akademickiego, lecz związał się zawodowo z Instytutem Matematyki Politechniki Warszawskiej, co z pewnością ugruntowało jego warsztat formalny i aparat pojęciowy, tak istotny w późniejszych pracach z zakresu filozofii matematyki i informatyki. Przełomowym etapem w jego rozwoju intelektualnym było podjęcie studiów doktoranckich w zakresie filozofii, które zaowocowały obroną rozprawy doktorskiej w 2009 roku na Uniwersytecie Warszawskim. Uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii po niemal

szesnastu latach od obrony dyplomu magistra inżyniera świadczy o konsekwencji, dojrzałości decyzji badawczych oraz głębokiej potrzebie uzupełnienia technicznego spojrzenia na informatykę o wymiar ściśle filozoficzny.

Rozprawa doktorska zatytułowana „Umysł a modele maszyn uczących się. Konsekwencje filozoficzne wybranych badań nad sztuczną inteligencją” stanowiła fundament dla jego dalszych dociekań. Od momentu obrony rozprawy doktorskiej, jego ścieżka zawodowa nadal ściśle wiąże się z Politechniką Warszawską. Początkowo, w latach 2010–2013, pracował na stanowisku starszego wykładowcy w Instytucie Matematyki. Następnie, od 1 października 2013 roku aż do chwili obecnej, jest zatrudniony na stanowisku adiunkta na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych, w dyscyplinie filozofia.

Kluczowym momentem w intelektualnej biografii kandydata, który zdeterminował kierunek jego późniejszych, w tym habilitacyjnych, poszukiwań badawczych, była bliska współpraca z wybitnym polskim logikiem i filozofem, profesorem Witoldem Marciszewskim. Ich wspólna praca zaowocowała wydaniem w 2011 roku książki „Umysł – Komputer – Świat. O zagadce umysłu z informatycznego punktu widzenia”. Publikacja ta nie tylko utrwaliła pozycję doktora Stacewicza w środowisku filozoficznym, ale przede wszystkim wprowadziła do polskiego dyskursu pojęcie „światopoglądu informatycznego”, które stało się osią centralną jego cyklu habilitacyjnego. Współpraca z profesorem Marciszewskim, nestorem polskiej filozofii informatyki, niewątpliwie wpłynęła na ukształtowanie się specyficznego, zakorzenionego w klasycznych zagadnieniach cybernetyki stylu uprawiania filozofii przez kandydata.

Rozwój naukowy doktora Stacewicza po doktoracie charakteryzuje się spójnością i konsekwencją. Jego zainteresowania badawcze ewoluowały, zataczając coraz szersze kręgi, jednak pozostawały wokół osi wyznaczonej przez trójkąt: filozofia nauki, filozofia informatyki oraz filozofia umysłu. Stopniowo, od analizy modeli maszyn uczących się, kandydat przechodził do ogólniejszych problemów metodologii informatyki, pojęcia informacji, a także fundamentalnych ograniczeń obliczalności. Znamienym kierunkiem tej ewolucji, który znajduje pełne odzwierciedlenie w cyklu osiągnięć stanowiących podstawę niniejszego postępowania, jest zwrócenie szczególnej uwagi na obliczenia analogowe jako

uzupełnienie i rozszerzenie tradycyjnych, cyfrowych modeli obliczeniowych wywodzących się od maszyn Turinga. To przejście od paradygmatu czysto dyskretnego w stronę uwzględnienia ciągłości i analogowości dowodzi znacznej samodzielności myślenia i gotowości do kwestionowania dominujących w informatyce schematów pojęciowych.

Oprócz systematycznej działalności naukowej, na szczególną uwagę zasługuje intensywna działalność środowiskotwórcza i popularyzatorska kandydata, która ma głęboki wymiar merytoryczny. Przejawia się ona w inicjowaniu platform wymiany myśli oraz konsolidacji środowiska badaczy. Szczegółową analizę tych działań omówię w dalszej części recenzji.

Podsumowując opis życia naukowego i kariery kandydata, należy stwierdzić, że doktor Paweł Stacewicz to badacz o unikalnym profilu kompetencyjnym. Jego droga od studiów inżynierskich, poprzez zaawansowane badania matematyczne, aż do uzyskania dojrzałości filozoficznej, pozwoliła mu wypracować oryginalne stanowisko badawcze. Stanowisko to łączy w sobie techniczną dyscyplinę, niezbędną do unikania powierzchownych metafor w mówieniu o informatyce, z szerokim humanistycznym horyzontem, koniecznym do oceny jej faktycznego wpływu na rozumienie świata, wiedzy i człowieka.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Zgłoszone osiągnięcie naukowe, które stanowi podstawę procedowanego przewodu habilitacyjnego, to spójny tematycznie cykl czternastu artykułów naukowych opublikowanych w latach 2015–2024. Cykl nosi deklarowany przez autora tytuł: „Filozoficzne zagadnienia obliczalności cyfrowej i analogowej jako zagadnienia centralne światopoglądu informatycznego”. Jak wskazuje sam habilitant w przedłożonym autoreferacie, ustrukturyzowany zbiór prac stanowi systematyczną próbę filozoficznego uogólnienia pojęć i formalnych metod współczesnej informatyki oraz wykazania ich praktycznej użyteczności w rozstrzyganiu i analizie problemów z zakresu epistemologii, ontologii oraz filozofii umysłu. Kandydat zdecydował się na formę cyklu artykułów zamiast tradycyjnej, jednolitej monografii, co jest wyborem całkowicie uprawnionym na gruncie zapisów prawnych regulujących awanse naukowe w Polsce. Niemniej, taka forma prezentacji wymusza specyficzny sposób recenzji. Wymaga ona równoległej oceny wartości

merytorycznej poszczególnych tekstów rozproszonych w czasie oraz ich sumarycznej, wewnętrznej spójności, logiki następstwa wywodu, a także weryfikacji mierzalnego wkładu całej opublikowanej serii w rozwój dyscypliny.

Rdzeniem i osią konstrukcyjną recenzowanego dorobku jest koncepcja „światopoglądu informatycznego”, systematycznie i od podstaw rozwijana przez doktora Pawła Stacewicza od czasu ukazania się publikacji współautorskiej napisanej we współpracy z profesorem Witoldem Marciszewskim. Założenie to stanowi w intencji autora programowy projekt filozoficzny pozwalający poddać analizie wpływ rozwoju informatyki na procesy kognitywne i modele rozumienia świata. Merytoryczne umiejscowienie tego szerokiego programu badawczego sytuuje się dokładnie na rzadko obieranym przecięciu kilku dyscyplin: formalnej teorii obliczeń, informatyki, metodologii ogólnej nauk oraz szeroko pojmowanej kognitywistyki. Pozwala to na wpisanie omawianych prac w szerszy nurt zogniskowanej na tych problemach refleksji nad naturą informacji (ang. *philosophy of computing, philosophy of information*).

Logiczny i chronologiczny rozwój argumentacji w obrębie ujętego cyklu dzieli się na trzy wyodrębnione i powiązane przyczynowo bloki tematyczne. Ponieważ szczegółowe streszczenia i wyniki poszczególnych czternastu artykułów zostały przedstawione przez kandydata w autoreferacie, w niniejszej opinii odstąpię od streszczenia każdego tekstu z osobna. Zamiast tego skupię się na syntetycznej ocenie dorobku jako całości. Poddam krytycznemu badaniu spójność przyjętej metodologii, doniosłość i oryginalność proponowanych narzędzi analitycznych, a także rygor i wartość filozoficzną całego wywodu, analizując zagadnienia problemowo poprzez pryzmat wytyczonych przez habilitanta trzech bloków głównych: założeń metafizycznych, badania twardych granic obliczalności cyfrowej i analogowej, oraz szeroko pojętych aplikacji empirycznych.

Oceniając blok zagadnień metafizycznych i pojęciowych, z uznaniem należy przyjąć metodologiczną precyzję kandydata. Stacewicz wykazuje się wyjątkową dbałością o klarowne rozróżnienia i ścisłe definicje, co stanowi fundament jego analiz filozoficznych. Ta staranność pojęciowa widoczna jest w całym dorobku – przykładowo, w artykule poświęconym algorytmicznej dostępności wiedzy precyzyjnie rozróżnia odmienne

znaczenia algorytmu, pokazując, jak wybór definicji wpływa na ocenę możliwości i ograniczeń metody algorytmicznej. Podobna precyzja widoczna jest we wczesnych pracach kandydata: np. w tekście o przejściu od informatyki do światopoglądu informacyjnego precyzyjnie definiuje kluczowe pojęcia i tezy, natomiast w pracy o znaczeniu pojęć informatycznych dla filozofii starannie analizuje matematyczne podstawy rozróżnienia między cyfrowością a analogowością. Taki metodologiczny rygor chroni wywód przed uproszczeniami i pozwala na prowadzenie pogłębionej, merytorycznej debaty.

Przechodząc do krytycznej analizy drugiego, objętościowo dominującego bloku tematycznego koncentrującego się na granicach obliczalności, należy podkreślić solidne oparcie warsztatu kandydata o wiedzę z dziedziny matematyki, logiki oraz teorii złożoności. Badacze na gruncie szeroko pojętej humanistyki rzadko podejmują problematykę hiperobliczeń czy formalnych limitów informatyki, nie dysponując odpowiednim aparatem pojęciowym. Doktor Stacewicz tymczasem sprawnie konfrontuje model Uniwersalnej Maszyny Turinga z barierami natury formalnej – nierozstrzygalnością problemu stopu czy statusem liczb nieobliczalnych. Co szczególnie wartościowe, systematyzuje on te granice poprzez rygorystyczne filozoficzne rozróżnienie rodzajów nieskończoności: precyzyjnie dowodzi, że o ile inżynierska praktyka zadowala się nieskończonością potencjalną, o tyle diagnoza absolutnych limitów obliczalności i zrozumienie istoty nieobliczalności wymaga odniesienia się do nieskończoności aktualnej.

Z równą biegłością kandydat oddziela twarde bariery teoretyczne od granic związanych z rzędem złożoności czasowej algorytmów, analizując zjawisko "informatycznej nieskończoności" w jej czasowym, strukturalnym i efektowym wymiarze. Na wyjątkowe docenienie zasługuje w tym bloku postawa racjonalnego sceptycyzmu badacza wobec prób przekraczania owych limitów za pomocą alternatywnych modeli obliczeniowych. Weryfikuje on perspektywy tzw. hiperobliczeń ciągłych, wskazując na brak w fizycznym świecie absolutnie precyzyjnych i pozbawionych szumów mechanizmów pomiarowych, które warunkowałyby ich realizowalność.

Prawdopodobnie najważniejszym i najbardziej oryginalnym teoretycznym sukcesem w obrębie procedowanego cyklu jest systematyczna analiza pojęcia "informatycznej

analogowości”. Śledząc kolejne artykuły, widać rozwój dojrzałej teorii porządkującej wieloznaczną semantykę modelu analogowego, stojącego w cieniu cyfrowej maszyny Turinga. Proponowana przez habilitanta matryca pojęciowa stwarza obiecujący punkt wyjścia do precyzyjniejszego definiowania tych systemów komputerowych, które coraz częściej korzystają ze sprzężeń zwrotnych czy zjawisk ciągłych wymykających się z klasycznego dyktatu skokowych przejść zero-jedynkowych.

Zrekonstruowany i oparty na logice formalnej “światopogląd informatyczny”, wraz ze zmodyfikowanym rozumieniem analogowości, doktor Paweł Stacewicz poddaje testom badawczym w ostatniej grupie artykułów, tj. bloku aplikacyjnym. Obszar ten jest świadectwem udanego, interdyscyplinarnego warsztatu badawczego kandydata, pozwalającego na użyteczne wprowadzanie aparatury filozoficznej w obszar innych nauk szczegółowych i zjawisk empirycznych. Dobrym tego przykładem jest tekst redefiniujący strukturę ontologiczną obiektów wirtualnych jako bytów gradacyjnych, wymykających się binarnemu podziałowi na fikcję i realność. Duże uznanie budzi również odwaga autora w podejmowaniu dyskursu z odległymi merytorycznie od filozofii dyscyplinami naturalnymi. Świadczy o tym rzetelna próba przełożenia problematyki informatycznej analogowości strukturalnej i informacyjnej na grunt biologii - problemu kinetycznego i trójwymiarowego zwijania białek, związanego z paradoksem Levinthala. Tego typu wielodzinowe publikacje stanowią najlepszy dowód na użyteczność wypracowanej aparatury i modelu badawczego.

Oceniając zgromadzony w cyklu dorobek, należy odnotować pewne strukturalne luki literaturowe i tematyczne. Choć nie dyskwalifikują one w żaden sposób osiągnięcia pod względem warunków ustawowych, to zauważalnie zawężają jego sferę polemiczną. Zastrzeżenia te mają różny ciężar gatunkowy w zależności od daty publikacji konkretnych tekstów.

Po pierwsze, na przestrzeni całego cyklu – co staje się szczególnie widoczne, gdy przyjrzymy się poszczególnym tekstom – zauważalna jest ograniczona reprezentacja współczesnych, międzynarodowych dyskusji z obszaru filozofii informacji oraz filozofii informatyki. Kandydat buduje swój wywód w silnym oparciu o klasykę (A. Turing, C. Shannon)

oraz polską literaturę przedmiotu, jednak momentami brakuje mu konfrontacji z najnowszymi, światowymi publikacjami w tej dziedzinie. Egzemplifikacją tego mankamentu są chociażby artykuły fundujące i rozwijające koncepcję “światopoglądu informatycznego” (np. *The Informational Worldview and Conceptual Apparatus*, 2019) oraz prowadzące ontologiczne badania nad bytami wirtualnymi (*Between Fiction, Reality and Ideality*, 2022). Mimo że teksty te bezpośrednio dotyczą istoty informacji i wirtualności, uderza w nich znikoma obecność odwołań do najnowszej literatury zagranicznej, dla przykładu, do ważnej postaci filozofii informacji – Luciano Floridiego. Podobnie, przy rozważaniach o mocy obliczeniowej czy redukcji informacji (np. w tekście *O redukcji informacji do danych*, 2017) odczuwalny jest deficyt nawiązań do dynamicznej, współczesnej debaty wokół pankomputacjonalizmu i fizycznej natury obliczeń (np. analiz Gualtiero Picciniego, *Physical Computation: A Mechanistic Account*, 2015).

Należy przy tym wyraźnie zaznaczyć, że wskazane powyżej pozycje bibliograficzne stanowią jedynie przykłady, które mają egzemplifikować szerszy problem opierania się przez autora niekiedy na zbyt wąskich, w dużej mierze lokalnych punktach odniesienia kosztem głównego nurtu światowej dyskusji. Choć sam w swoim tekście *O moralnym obowiązku cytowania kolegów i innych cnotach filozofów* wskazywałem na zalety i merytoryczną wartość budowania lokalnych sieci odniesień, to w ocenianym dorobku habilitanta brakuje bardziej żywej relacji z aktualną dyskusją globalną, która zrównoważyłaby ten silny, krajowy horyzont. Wskazane luki wyznaczają jednak raczej wyraźny obszar niewykorzystanego jeszcze potencjału badawczego i nie umniejszają wysokiej jakości merytorycznej oraz formalnego rygoru dotychczasowych analiz.

Po drugie, rozważania kandydata wykazują niekiedy pewien dystans wobec przełomowych dla jego tematyki nowych technologii IT czy przykładowych wdrożeń omawianych koncepcji. Cytowana literatura nierzadko zamyka się w kręgu historycznych dziś prac z zakresu teorii obliczalności czy klasycznych tez z kręgu polskiej tradycji analitycznej (Kazimierz Ajdukiewicz, Władysław Tatarkiewicz, Witold Marciszewski). O ile w pełni zrozumiałe jest, że najstarsze artykuły z cyklu (lata 2015–2018) siłą rzeczy nie mogły odnosić się do najnowszych wdrożeń i zagadnień, np. związanych ze sztuczną inteligencją,

o tyle w publikacjach z lat 2020–2024 brak ten staje się bardziej odczuwalny. W efekcie, te skądinąd rygorystyczne i wnikliwe analizy sprawiają momentami wrażenie bardzo teoretycznych, nie związanych z realną praktyką i tworzonych w oderwaniu od toczącej się równoległe tzw. czwartej rewolucji przemysłowej.

Kolejnym aspektem wymagającym odnotowania w procesie oceny całokształtu jest usterka warsztatowa implikowana wprost przez samą strukturę opublikowanego zbioru – polegająca na połączeniu tematycznym artykułów rozsianych na przestrzeni wielu lat w przeróżnych publikacjach. Skutkuje to zjawiskiem ciągłego powracania w cyklu tekstów tych samych wielowątkowych wprowadzających bloków definicyjnych. Powtarzalne ekspozycje zasady działania uniwersalnej maszyny Turinga i cykliczne rozjaśnienia natury i zrębów pojęcia opozycji ujęć układów dyskretnych wobec ciągłych mogą u odbiorcy całościowego cyklu stwarzać po pewnym czasie męczące doświadczenie zbyt wielu powtórzeń. Choć rozumiem przyczyny takiego stanu rzeczy, które leżą w wymogach formy artykułowej - każdorazowe przygotowywanie tekstu dla odmiennych redakcji i czytelników wymusza ponowne wprowadzanie tych samych definicji - nie zmienia to faktu, że taka struktura prowadzi do pewnego rozmycia ostatecznego trzonu głównej myśli recenzowanego dorobku.

Odrębna uwaga krytyczna wiąże się z samą ramą pojęciową narzuconą przez tytuł ocenianego cyklu: „Filozoficzne zagadnienia obliczalności cyfrowej i analogowej jako zagadnienia centralne światopoglądu informatycznego”. W przedłożonym autoreferacie doktor Stacewicz wprost deklaruje, że to pojęcie obliczania stanowi oś jego prac i istotę koncepcji informatycznego światopoglądu, traktując to jako pewne założenie wyjściowe. Niemniej jednak, w przedstawionych tekstach trudno znaleźć otwartą polemikę z ujęciami alternatywnymi, która dowodziłaby tezy, że to właśnie te zagadnienia są bezwzględnie „centralne”. Z pewnością problematyka obliczalności jest niezaprzeczalnie ważna i stanowi istotny filar badawczy, jednak można zasadnie argumentować, że z dzisiejszej perspektywy istnieją kwestie potencjalnie „bardziej centralne” dla współczesnej refleksji nad informatyką lub światopoglądu informatycznego. Jako przykłady wskazać można choćby epistemologiczne i etyczne wyzwania związane z rozwojem sztucznej inteligencji (np. problem nieprzejrzystości algorytmów, tzw. czarnej skrzynki) czy fundamentalne pytania z

zakresu ontologii informacji (określające, czym w istocie jest informacja i jaka jest jej relacja do rzeczywistości fizycznej). W związku z tym, choć teoria obliczalności doskonale organizuje autorski wywód kandydata, to bez odniesienia się do konkurencyjnych koncepcji w obrębie filozofii informatyki, deklaracja o jej obiektywnej centralności wydaje się dyskusyjna.

Uzupełniając merytoryczną ocenę cyklu czternastu artykułów, należy odnieść się również do ich mierzalnych parametrów bibliometrycznych, opartych na punktacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Łączna wartość punktowa osiągnięcia głównego wynosi 550 punktów (według moich kalkulacji), co stanowi solidny i wymierny wynik dla zbioru zgłaszanego w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie filozofii. Na dorobek ten składa się 12 tekstów punktowanych (w tym dwa rozdziały w monografiach za łącznie 70 punktów oraz artykuły w czasopismach i materiałach z konferencji za 480 punktów) oraz dwa artykuły opublikowane w czasopismach obecnie niewymienionych w wykazie czasopism punktowanych. Analiza struktury wydawniczej pokazuje wyraźnie zróżnicowanie podmiotów przyjmujących prace kandydata. Na szczególne wyróżnienie w tej puli zasługuje publikacja w prestiżowym czasopiśmie „Studies in History and Philosophy of Science” (140 pkt) oraz „Studies in Logic, Grammar and Rhetoric” (100 pkt). Ponadto znaczący wkład budują artykuły opublikowane w uznanych filozoficznych periodykach takich jak „Philosophy & Technology” (70 pkt), „Studia Semiotyczne” (40 pkt) oraz w kwartalniku „Filozofia Nauki” (40 pkt).

Podsumowując powyższe uwagi, zgłoszone osiągnięcie naukowe oceniam jako rzetelny i metodologicznie zaawansowany program badawczy, który w jasny i klarowny sposób transponuje zagadnienia informatyczne na istotne problemy filozoficzne, skutecznie łącząc pozornie odległe od siebie tradycje badawcze i języki specjalistyczne. Oparty na precyzyjnym matematycznym fundamencie aparat pojęciowy stanowczo odróżnia wywody doktora Stacewicza. Trafność analiz, w tym zwłaszcza przemyślana rekonstrukcja pojęcia analogowości w świecie zdominowanym przez dogmat ujęć dyskretnych, dowodzi, że kandydat wniósł istotny i oryginalny wkład w rozwój dyscypliny. Zgromadzony cykl publikacji,

jako zamknięta całość merytoryczna, spełnia wymogi stawiane osiągnięciom, będącym podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Doktor Paweł Stacewicz, obok czternastu artykułów stanowiących osiągnięcie będące podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, może pochwalić się bogatym dorobkiem wspierającym. Od czasu uzyskania stopnia naukowego doktora, kandydat systematycznie publikuje wyniki swoich badań w zróżnicowanych formatach wydawniczych. Analiza wykazu obejmującego lata 2010–2025 pozwala na precyzyjną kwantyfikację tego dorobku: składają się na niego 3 monografie autorskie (w tym jedna współautorska), 7 redagowanych prac zbiorowych, 17 artykułów w czasopismach naukowych oraz 10 rozdziałów w monografiach zbiorowych. Ponadto kandydat wykazuje liczne referaty i doniesienia konferencyjne. Należy podkreślić, że ponad jedna trzecia z tych prac ma charakter współautorski, co świadczy o zdolności kandydata do współpracy badawczej i integracji w zespołach naukowych. Tak znacząca liczba publikacji i wystąpień konferencyjnych dowodzi nieprzerwanej, intensywnej aktywności naukowej utrzymywanej przez kandydata przez niemal piętnaście lat.

Zakres tematyczny publikacji spoza cyklu jest spójny z głównym osiągnięciem naukowym. Analiza wskazuje na kilka wiodących obszarów badawczych. Należą do nich przede wszystkim zagadnienia związane ze sztuczną inteligencją (m.in. test Turinga, kwestia zaufania do systemów AI, autonomia i kreatywność maszyn), filozofia informatyki (w tym obliczenia analogowe i cyfrowe), badania historyczno-filozoficzne nad spuścizną Alana Turinga, a także epistemologia i metodologia (w tym problematyka modelowania i nieprzejrzystości poznawczej). Pojawiają się również aplikacje do filozofii matematyki (np. zagadnienia liczb nieobliczalnych, pojęcie nieskończoności) oraz biologii molekularnej.

Ważnym elementem dorobku są monografie autorskie. Bezpośrednio po doktoracie, w 2010 roku, ukazała się praca *Umysł a modele maszyn uczących się. Współczesne badania informatyczne w oczach filozofa*. Rok później wydano istotną w kontekście całego dorobku monografię współautorską (napisaną wraz z prof. Witoldem Marciszewskim) *Umysł – Komputer – Świat. O zagadce umysłu z informatycznego punktu widzenia* (2011). W

nowszym okresie badawczym opublikowana została samodzielna, niewielkich rozmiarów (78 stron) książka *Pojęcia jako funkcje decyzyjne. Zagadnienia filozoficzne, metodologiczne i informatyczne* (2021).

Aktywność kandydata na polu artykułów w czasopismach naukowych obejmuje 17 pozycji punktowanych w wykazach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, z czego najwyżej oceniany jest artykuł w "Perspektywach Kultury" (100 pkt, 2024) dotyczący testów modelu świata i teorii umysłu. Pozostałe publikacje ukazują się w renomowanych krajowych pismach takich jak "Studia Metodologiczne" (70 pkt), "Studia Semiotyczne" (40 pkt), "Człowiek i Społeczeństwo" (40 pkt), "Filozofia Nauki" (40 pkt), oraz "Edukacja Filozoficzna" (40 pkt). Dorobek zagraniczny stanowi publikacja w czasopiśmie "Philosophies" (20 pkt) oraz cykl tekstów w "Studies in Logic, Grammar and Rhetoric", w tym z 2024 roku artykuł o teście Turinga i zaufaniu do systemów AI. Ponadto kandydat opublikował artykuł w materiałach pokonferencyjnych "Procedia Computer Science" (2021).

Należy jednak odnotować pewne strukturalne cechy tego dorobku. Zdecydowana większość publikacji, w tym niemal wszystkie wydawnictwa redagowane oraz znaczna część artykułów, ma charakter lokalny – została opublikowana w polskich ośrodkach wydawniczych, głównie w Oficynie Wydawniczej Politechniki Warszawskiej. Dopiero w ostatnich latach kandydat skoncentrował swoją uwagę publikacyjną na czasopismach rozpoznawanych przez rankingi i bibliometrię. Świadczy o tym fakt, że aż 180 z 390 punktów MEN (46% całego dorobku punktowanego) zostało uzyskanych w roku 2024. Wcześniejsza działalność publikacyjna, choć obfita ilościowo, koncentrowała się w periodykach i wydawnictwach o zasięgu głównie krajowym, nieujętych w wysokich kategoriach parametrycznych. Warto zauważyć, że zarówno książki autorskie, jak i rozdziały w monografiach zbiorowych nie podlegają standardowej punktacji MEN i wymagają odrębnej oceny merytorycznej, co nie zmienia faktu ich znaczenia dla budowania profilu naukowego kandydata w obszarze filozofii informatyki.

Podsumowując tę część analizy, dorobek publikacyjny przedłożony do procedury, a niewchodzący w skład osiągnięcia głównego, dowodzi rzetelnej pracy badawczej. Udokumentowana liczba oraz, co ważniejsze, obiektywna jakość punktowanych tekstów,

konsekwentne, długoletnie zaangażowanie redakcyjne spełniają w pełni oczekiwania prawne i formalne stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego, dając wystarczające i wiarygodne zaplecze dowodowe dla dojrzałości tez zawartych w cyklu osiągnięcia głównego.

Ocena wpływu na środowisko naukowe

Mierzalny wpływ publikacji naukowych na kształt dyskursu stanowi kluczowy wskaźnik obecności uczonego w środowisku akademickim. W przypadku dorobku doktora Pawła Stacewicza, analiza struktury cytowań pozwala na precyzyjne umiejscowienie jego badań na mapie współczesnej humanistyki.

Według danych bazy Google Scholar (stan na 2026 rok), publikacje kandydata notują umiarkowany, lecz stabilny i zauważalny wpływ. Całkowita liczba cytowań wynosi 199, przy czym większość najwyżej cytowanych prac ma charakter współautorski. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że ponad połowa z nich (102 cytowania) została odnotowana w ostatnich pięciu latach (od 2021 r.). Ta rosnąca dynamika dowodzi, że nowsze badania kandydata – zwłaszcza te poświęcone sztucznej inteligencji i ontologii obiektów wirtualnych – spotykają się ze wzrastającym odzewem. Wskaźnik h-index na poziomie 8 stanowi solidny wynik w obrębie dyscyplin humanistycznych, a i10-index równy 4 wskazuje, że kandydat zbudował trwały rdzeń publikacji referencyjnych.

Odbiór prac w zagranicznym środowisku naukowym jest poprawny i konsekwentnie budowany poprzez artykuły w wysoko punktowanych, anglojęzycznych periodykach (m.in. *Philosophy & Technology*, *Studies in History and Philosophy of Science*). Ich przełożenie na natychmiastowe wskaźniki bibliometryczne na arenie międzynarodowej przebiega jednak stosunkowo wolno. Filozofia informatyki zorientowana na metodologiczne podstawy pozostaje wyspecjalizowaną niszą, co naturalnie ogranicza bazę potencjalnych odbiorców. Znacznie silniej dorobek kandydata rezonuje w dyskursie krajowym, gdzie jego wieloletnie badania promujące „światopogląd informatyczny” stały się ważnym punktem odniesienia dla badaczy związanych ze filozofią informatyki.

Poza czysto naukowym obiegiem idei, wpływ kandydata realizuje się w dużej mierze poprzez działalność organizacyjną i popularyzatorską. Prowadzona w Oficynie Wydawniczej

PW seria „Informatyka a filozofia” od lat skutecznie integruje polskie środowisko specjalistów w tej dziedzinie, a założony i moderowany przez habilitanta blog naukowy upowszechnia problematykę cyfryzacji. Świadectwem zrozumienia misji społecznej naukowca jest również niedawna aktywność z roku 2025 – publikacja cyklu 4 przystępnych tekstów o podstawach sztucznej inteligencji na łamach magazynu “Filozofuj!” oraz wcześniejsze artykuły popularnonaukowe w czasopiśmie “Teologia Polityczna Co Tydzień” (2023–2024).

Podsumowując, doktor Paweł Stacewicz wykazuje udokumentowaną, wielotorową aktywność wpływającą na dyskurs filozoficzny. Choć jego oddziaływanie na arenie międzynarodowej ma wciąż charakter rozwojowy, to rosnące wskaźniki bibliometryczne oraz konsekwentne budowanie krajowego środowiska filozofii informatyki w pełni uzasadniają pozytywną ocenę tej sfery w procedurze habilitacyjnej.

Oceniając aktywność naukową kandydata, należy odnieść się również do wymogów ustawowych regulujących procedurę awansową. Zgodnie z wytycznymi Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (art. 219 ust. 1 pkt 2), kandydat ubiegający się o nadanie stopnia doktora habilitowanego powinien wykazać się „istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”. Kryterium to służy weryfikacji, czy badacz potrafi funkcjonować w szerszym środowisku naukowym, realizując projekty i wymieniając poglądy z przedstawicielami innych jednostek badawczych, co zapobiega izolacji naukowej.

Analizując przedstawione przez kandydata dokumenty, można stwierdzić, że warunek ten został formalnie spełniony, choć profil tej aktywności ma dość określony, zlokalizowany charakter. Doktor Paweł Stacewicz jest pracownikiem Politechniki Warszawskiej od ponad trzydziestu lat, co świadczy o stabilności jego zatrudnienia. W autoreferacie odnotowano miesięczny staż badawczy w Zakładzie Filozofii Nauki i Techniki na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, zrealizowany na początku 2024 roku. Wyjazd ten potwierdza zaangażowanie kandydata w utrzymywanie i pogłębianie relacji naukowych wewnątrz Polski, co spełnia podstawowy wymóg współpracy z więcej niż jedną

uczelnia. Z dokumentacji wynika również współpraca publikacyjna z badaczami reprezentującymi inne krajowe ośrodki.

Należy jednak zauważyć pewne ograniczenia w przedłożonym dorobku, zwłaszcza w kontekście umiędzynarodowienia badań. W autoreferacie brakuje informacji o dłuższych stażach w zagranicznych ośrodkach naukowych (np. wyjazdach typu *post-doc*, wizytach na stanowisku profesora wizytującego) czy też o udziale w krajowych lub międzynarodowych programach badawczych w roli kierownika. Aktywność zagraniczna kandydata koncentruje się głównie na wspomnianych wcześniej publikacjach w anglojęzycznych czasopismach naukowych oraz na recenzowaniu artykułów. Jak wynika z dokumentacji, doktor Stacewicz regularnie przygotowuje recenzje dla różnych periodyków o zasięgu międzynarodowym, co stanowi cenną formę uczestnictwa w procesie weryfikacji i obiegu wiedzy naukowej. Niemniej jednak, w kontekście oczekiwań stawianych współcześnie kandydatom do stopnia doktora habilitowanego, bezpośrednia wymiana myśli w zagranicznych instytucjach badawczych oraz zdobywanie grantów międzynarodowych stanowiłyby pożądane uzupełnienie tego profilu i wzmocniłyby pozycję kandydata na arenie międzynarodowej.

Z drugiej strony, kandydat angażuje się w liczne i czasochłonne projekty krajowe. Jest on głównym inicjatorem i koordynatorem wydawanej przez Oficynę Wydawniczą Politechniki Warszawskiej serii monografii „Informatyka a Filozofia”. Seria ta stanowi platformę publikacyjną dla badaczy zajmujących się podobną tematyką, przyczyniając się do integracji środowiska zajmującego się filozofią informatyki w Polsce. Wymaga to znacznego nakładu pracy redakcyjnej i organizacyjnej. Kandydat uczestniczy również w sformalizowanych projektach badawczych jako wykonawca. Należy tu wymienić projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (NCN) z 2021 roku pt. „Turing, Ashby i aktywność mózgu”. Ponadto wykazano jego niedawny udział, jako współwykonawcy, w międzynarodowym projekcie badawczym pt. „[iTRUST] Interventions against polarisation in society for TRUSTworthy social media: From diagnosis to therapy”. Obecność w takich zespołach badawczych potwierdza zdolność do pracy projektowej zgodnie ze standardami grantowymi.

Podsumowując, aktywność naukowa kandydata spełnia wymogi ustawowe w zakresie współpracy z więcej niż jedną uczelnią. Doktor Stacewicz wykazuje zaangażowanie we współpracę krajową, skutecznie inicjuje przedsięwzięcia wydawnicze integrujące środowisko i uczestniczy w projektach badawczych finansowanych ze źródeł zewnętrznych. Mimo braku rozbudowanej aktywności stażowej w jednostkach zagranicznych, ogólny obraz zaangażowania organizacyjnego, redakcyjnego i popularyzatorskiego pozwala na pozytywną ocenę tego elementu dorobku, z zastrzeżeniem przestrzeni do ewentualnego rozwoju w obszarze bezpośredniej współpracy międzynarodowej.

Ocena końcowa

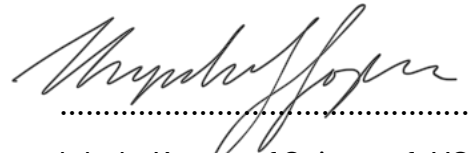
Ostateczna ocena dorobku doktora Pawła Stacewicza wymaga wyważenia zróżnicowanych aspektów jego wieloletniej działalności badawczej. Zgłoszone osiągnięcie naukowe, przyjmujące postać spójnego tematycznie cyklu publikacji poświęconych „światopoglądowi informatycznemu”, stanowi dojrzałą i poprawną metodologicznie próbę filozoficznej analizy fundamentalnych pojęć informatyki. Autor wykazuje się w niej niezbędną biegłością w posługiwaniu się formalnym aparatem pojęciowym, skutecznie stymulując specjalistyczną dyskusję w polskim środowisku badawczym.

Choć w toku recenzji zasygnalizowano pewne ograniczenia przyjętego profilu badawczego, powyższe uwagi nie przesłaniają zasadniczego obrazu sytuacji: przedłożone osiągnięcie główne jest w pełni spójne, merytorycznie rzetelne i dowodzi wysokiej samodzielności badawczej kandydata. Konsekwentna praca doktora Stacewicza wnosi wymierny, bardzo pozytywny wkład w budowę i konsolidację polskiej filozofii informatyki. Działalność ta znajduje mocne oparcie w stabilnym dorobku publikacyjnym poza cyklem głównym oraz w wysoce społecznie użytecznej aktywności organizacyjnej, redakcyjnej i popularyzatorskiej. Udokumentowana współpraca krajowa i udany udział w projektach badawczych wyczerpują przy tym w pełni ustawowy wymóg wykazania aktywności w więcej niż jednej jednostce naukowej.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, stwierdzam, że przedłożony do oceny dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny spełnia wymogi stawiane kandydatom ubiegającym

się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W związku z tym wnioskuję do Rady Naukowej Dyscypliny Filozofia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu o nadanie Panu dr. inż. Pawłowi Stacewiczowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia.

.....
dr hab. Krzysztof Saja, prof. US